

[Jens Chr. Christensen.]

eller til staten, men som alligevel bevarer sin valget, og så tilføjede han, at det jo er et tydeligt bevis på, at hele den måde, hvorpå skatten udskrives, er forkert. Det skal vi selvfølgelig ikke komme ind på her, men jeg vil blot sige, at denne skatteyder giver dog et bidrag til kommunens økonomi. I vor lille landkommune lignes de to femtedele af kommunens udgifter på fast ejendom.

Endelig fremdrog det ærede medlem hr. Holger Eriksen også spørgsmålet om de kommuner, der er uefterrettelige med hensyn til skatteinddrivelse. Forholdet er det, at kommunalbestyrelserne gør et meget stort arbejde for at få alle skatterestancer ind, men der er, som jeg netop henviste til i mit første indlæg, forhold, der gør det uhyre vanskeligt at få alle skatterestancerne ind. Jeg nævnte, at skattens størrelse har oversteget den sjettedel, som vi kan forlange tilbageholdt i lønudbetaling, og de mennesker, der ikke ønsker at betale skat, og som der måske ingenting er at pante hos, står kommunalbestyrelsen fuldstændig magtesløs overfor.

Der er som før nævnt fremdraget nogle forhold, som ikke er nævnt i det foreliggende lovforslag vedrørende kommunalbestyrelsesmedlemmer. Det ville antagelig være uheldigt, hvis både mand, kone og måske svigermor kunne få sæde i en kommunalbestyrelse på 5 medlemmer — det er vel det mindste antal, der findes i en kommunalbestyrelse — for så er vi da i hvert fald klar over, hvem der fik den endelige afgørelse indenfor denne kommunalbestyrelse; det blev antagelig svigermor.

Når det ærede medlem hr. Alfred Jensen fremdrager min sammenligning mellem skat og kontingentbetaling, vil jeg dertil sige, at den gælder selvfølgelig ikke tilhørsforholdet. Man kan ikke benytte sammenligningen, når det gælder tilhørsforholdet, men man kan det i høj grad, når det gælder skattebetalingen. Jeg finder det fuldstændig rigtigt, at vælgerne ligesom indenfor foreninger skal betale det, man har pligt til indenfor et samfund.

Jeg vil gerne tilsidst sige til den højtærede minister angående overbebyrdelse af kommunalbestyrelsen, at arbejdet selvfølgelig altid kan udføres med lidt god vilje, men vi skal huske på, at disse mennesker indenfor

kommunalbestyrelsen kun har deres fritid at bruge til kommunalt arbejde. Vi ved, at januar og februar er meget travle måneder for kommunalbestyrelserne, og hvis de så samtidig skal udarbejde alt det, der står i forbindelse med adgangen til afstemning, vil de altså få et meget stort arbejde at udføre. Det kan undgås, hvis vi bibeholder den dato for tilhørsforholdet, som vi har i øjeblikket.

(Kort bemærkning).

Holger Eriksen: Det ærede medlem hr. Jens Chr. Christensen gjorde nu gældende, at det ikke var de mennesker, der var i vanskeligheder, man var ude efter. Det vil med andre ord sige, at det ærede medlem indrømmer, at dem, der er i restance, ikke som følge af modvilje mod at betale, men som følge af at de har vanskeligheder ved at betale, vil man ikke gøre noget. Det må i hvert fald medføre, at partiet må ændre sit standpunkt, det må undlade at afvise forslaget helt og fuldt på det punkt, men må sige, at det kun er dem, der har vist sig ikke at ville betale, så man har måttet afskrive skattebeløbet, der skal rammes. Man må altså gå meget, meget længere tilbage, end der nu er tale om. Det må blive den logiske konsekvens.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Holger Eriksen: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov nr. 171 af 31. marts 1953 om valg til folketinget [af Steen m. fl.].

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 121; fremsættelsen findes i tidenden sp. 38).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Indenrigs- og boligministeren (Kjærboel):

Det af det radikale venstre fremsatte forslag til ændring af folketingsvalgloven blev udførligt diskuteret i folketinget i marts måned. Diskussionen fandt sted i forbindelse med behandlingen af den samlede valglov, der skulle træde i kraft samtidig med den nye grundlov. Jeg er af den opfattelse, at det er principielt mindre heldigt, at man allerede nu skal tage denne diskussion op igen. Betingelserne for, at et parti kan få andel i tillægsmandaterne, bør ikke være genstand for diskussion efter hvert valg, men bør stå uændrede i flere år ad gangen. En udvikling kan selvfølgelig vise, at en regulering er nødvendig, men jeg tror ikke, der er nogen, der vil hævde, at forholdene er væsentligt ændrede fra marts måned til nu.

Den nye valglov indeholder i forhold til den gamle en skærpelse af betingelserne for, at et parti kan få andel i tillægsmandaterne, og denne skærpelse blev gennemført ud fra erfaringerne i de foregående årtier og erfaringerne fra andre lande. Jeg vil gerne pointere, at de nye regler netop ikke blev givet i anledning af en konkret situation, der var ikke tale om en lejlighedslovgivning. Vi vidste dengang ikke noget om, at Knud Kristensen ville danne sit eget parti, og at han ville få netop en sådan tilslutning, at skærpelsen ville ramme ham, men vi vidste, at man i andre lande havde høstet mindre gode erfaringer om overdreven partisplittelse. Vi vidste, at reglerne i den gamle valglov kunne give anledning til en sådan partisplittelse, og vi vidste, at vi havde haft et par tilfælde af nyopståede små partier, som ikke havde vist sig levedygtige, men som alligevel let kunne få en indflydelse, som ikke stod i forhold til deres vælgertilslutning, og var det ikke netop det, der ville have karakteriseret de uafhængiges stilling? Jeg skal ikke beskæftige mig med de uafhængiges betingelser for at opretholde livet, men det er klart, at en repræsentation for partiet yderligere ville have vanskeliggjort regeringens dannelse og regeringens muligheder for overhovedet at kunne arbejde, og det ville i den henseende have ligget på ganske samme måde, hvad enten regeringen havde været borgerlig eller socialdemokratisk. Der er derfor på baggrund af det, der er passeret, kun al mulig grund

til at sige, at denne skærpelse var nødvendig.

Nu vil modstanderne i det radikale venstre og retsforbundet o. s. v. sige, at det er uretfærdigt, at 59 000 vælgere ikke skal kunne opnå repræsentation i det danske folketing, og at de nye bestemmelsers egentlige formål er at sikre de bestående partier. En sådan tale er jo populær, men det forudsætter, at man er rede til at karakterisere det engelske, det svenske og det norske valgsystem og mange flere som uretfærdige og udemokratiske, en påstand, som man vel nok vil vige tilbage for. Den danske valglov, således som vi har den i dag, giver små partier større muligheder for repræsentation, end sådanne partier har i andre lande. Jeg må derfor fortsat være af den opfattelse, at den nye valglovs bestemmelser om adgang til tillægsmandater ikke går ud over, hvad hensynet til landets styreform, til demokratiets opretholdelse i dette land tilliger, snarere tværtimod.

Nu har det radikale venstre givet bolden op til en fornyet diskussion, og den er vi rede til at deltage i, men jeg kan ikke frigøre mig for den tanke, at en ændring af de nye regler vil få karakter af en lejlighedslovgivning, en lovgivning, som alene bliver til under indtrykket af en forudgående begivenhed, der ved et tilfælde viste reglens betydning i dens fuldeste konsekvens. Talgrænser og datogrænser virker jo altid sådan, at en lille forskel fra grænsen føles uretfærdig. Sætter vi valglovens grænse til 50 000 stemmer, vil denne grænse tilsyneladende være uretfærdig overfor et parti, som får 49 000 stemmer ved et folketingsvalg.

Såvel den konservative ordfører som venstres ordfører påviste under valglovens behandling, at det radikale venstre havde haft lejlighed til på et tidligere tidspunkt at forhandle om affattelsen af § 43, men at det radikale venstre først på et meget sent tidspunkt kom i tanker om denne bestemmelses indhold. Som bekendt blev jo resultatet, at det fra radikal side fremsatte forslag efter navneopråb blev forkastet med 94 stemmer mod 30, medens 8 medlemmer undlod at stemme.

Jeg kan ikke tjene de ærede forslagstillere i at give det stillede forslag min

[Indenrigs- og boligministeren.]

anbefaling. Jeg mener, at den dengang med stort flertal vedtagne lovbestemmelse bør blive stående uændret.

Ordføreren for forslagsstillerne (Steen):

Den højtærede minister fremsatte en bemærkning, som jeg må erkende at jeg står uforstående overfor. Ministeren sagde, at det radikale venstre på et meget tidligt tidspunkt havde mulighed for at komme i forhandling om det spørgsmål, men at vi først på et meget sent tidspunkt blev opmærksomme på § 43. Det beror på en misforståelse. Jeg ved ikke, hvor den højtærede minister har sine informationer fra, de er i hvert fald forkerte. Under valglovskommissionens behandling af hele det spørgsmål fastholdt vi fra første færd de bestemmelser, som jeg søgte at fastholde ved forhandlingerne her i marts, og som vi stiller forslag om at vende tilbage til.

Jeg beklager, at den højtærede minister stiller sig, som han gør. Den højtærede minister siger, at vi drøftede sagen i marts. Det er rigtigt. Ministeren fortsatte så med at sige, at der er ikke sket noget siden marts. Jo, der er netop sket noget siden marts. Der er sket dette, at denne valglov har haft premiere, og at denne premiere faldt så uheldigt ud som tænkeligt muligt. Den viste sig at virke netop så urimeligt, som vi i marts havde forudsagt. Jeg har ingen som helst interesse i i denne forbindelse at drøfte hverken partiet de uafhængige eller personen Knud Kristensen. Forud for dette partis opståen og denne persons genindtræden på den politiske arena kæmpede vi af yderste evne for at bevare det synspunkt, som vi stadig mener bør være grundlaget for bestemmelsen i valgloven. I konsekvens heraf benægter jeg, at her er tale om nogen lejlighedslovgivning. Det er vort principielle grundsyn, og jeg beklager, at ministerens, såvidt jeg forstår, er det modsatte.

Jeg kender godt det grundsyn, som den højtærede minister og de partier, der nu har fundet hinanden, har. Det er den stormægtige magthaver, der siger: hvad skal småfolk komme og blande sig i vore forhold for, det ordner vi selvfølgelig meget bedre. Jeg tvivler ikke om, at den højtærede minister mener, at det var bedre, hvis det

var socialdemokratiet alene. Jeg kender den tankegang, den er ikke ukendt i verden. Den er prøvet nogle steder. Naturligvis er det ene parti det egentlige, store ideal. Det kendte man i Tyskland, og dér er man jo på vej til det igen. Det har man i Rusland og har haft det længe. Men i hvert fald: to-partiet, det er det, der duer, det er egentlig det, man tænker sig. Jeg må sige, at jeg er ikke nogen beundrer af noget af de systemer. Jeg har en helt anden grundopfattelse, og det er den, at jeg tror, det er klogt og rigtigt og i folkestyrets sande interesse, at bevægelser, der opstår i folket og samler en tilslutning som den, der her er tale om, får lejlighed til netop her i salen at få sine argumenter prøvet og til her at vise, hvad de i al deres overlegne klogskab — og den starter de gerne med — er værd i hverdagens praktiske arbejde. Hvis de består den prøve, bliver de her, består de den ikke, forsvinder de.

Jeg er enig med den højtærede minister i, at man ikke skal lave en ny valglov efter hvert valg, og det har vi lykkeligt været forskånet for, så længe vi havde rimelige regler, de regler, jeg gjorde mig til talsmand for. Dem havde vi i 30 år, og det gik udmærket. Ja, siger man, men der var splittelse, der kom nye partier. Ja, der kom dansk samling, og det var ikke noget; det forsvandt igen. Nazisterne kom, båret frem af særegne forhold, og mon det ikke var lige så godt, at vi havde dem her, som at de alene havde gået udenfor? De forsvandt. Bondepartiet kom med al sin stortalenhed, men det forsvandt, og det forsvandt, fordi det ikke bestod prøven. Jeg er overbevist om, at for folkestyret er det langt, langt sundere, end at der i folket vokser den forestilling frem, at nu har de en gang bestående partier udnevnt sig selv til i nutid og fremtid at være kongeligt privilegerede partier, der alene ordner det hele.

Indenrigs- og boligministeren (Kjærbo):

Det er næsten glædeligt for mig, at jeg har været i stand til hos den ellers så overlegne, rolige og besindige mand, som det ærede medlem hr. Steen er, at fremkalde en sådan irritation, som mine udtalelser altså har fremkaldt. Jeg ved ikke, hvad det ærede medlem hr. Steen sigtede til, da han sagde, at valgloven har haft premiere og resultatet

[Indenrigs- og boligministeren.]

faldt uheldigt ud. Det var vel ikke sit eget parti, det ærede medlem sigtede til; det kan jeg næsten ikke tro. (*Ordføreren for forslagsstillerne* [Steen]: Det er også en håbløs tanke. Vi fik, hvad vi skulle have!). Det synes jeg også, men jeg vil gerne vide, hvad det ærede medlem hr. Steen sigtede til.

Så begyndte det ærede medlem at puste sig op i en ganske usædvanlig grad og talte om, at jeg har betegnet lovforslaget som en lejlighedslovgivning. Må jeg spørge det ærede medlem hr. Steen, om lovforslaget var fremkommet, hvis ikke De uafhængige var opstået. Ville man uden den baggrund være kommet med dette lovforslag? Jeg vil desuden gerne sige, at jeg synes ikke, det klæder det ærede medlem hr. Steen på baggrund af mine udtalelser — og det ærede medlem hr. Steen kender mig tilstrækkeligt — at tale om store magthavere eller en tankegang, der skulle rumme, at vi kun burde have eet parti. Jeg tror, det ærede medlem kender mig så meget, at han ved, jeg har megen respekt for andres meninger, også for andre partiers meninger — der kan være et enkelt parti, som jeg overhovedet ikke respekterer, men det er ganske ubilligt at ville tillægge mig den slags tanker på baggrund af de udtalelser, jeg har fremsat. Det udslag af irritation synes jeg det ærede medlem kunne have sparet sig selv for. Jeg har ikke tænkt på, at vi skulle have eet parti eller to-parti system, selvom vi nok kan hente adskilligt fra det gamle England med hensyn til parlamentarismens benyttelse.

Nu siger det ærede medlem hr. Steen, at bevægelser, der opstår, skal have lejlighed til at vise, hvad de er værd. Ja, bevar mig vel, men man kan kvæle demokratiet i en tilsyneladende venlighed overfor alt og alle. Mon det ikke er tilstrækkeligt, selvom jeg indrømmer, at tilfældet er outreret, at henviser til, hvad der sker i Frankrig? Det franske demokrati er i fare på grund af de mange partier, som efterhånden opstår der, og som umuliggør en nogenlunde varig og fast regeringsform. Sådanne forhold antager jeg ikke det ærede medlem hr. Steen tilsigter, men de kan i virkeligheden også komme til at gøre sig gældende herhjemme, hvis vi i altfor høj grad lefler for tilfældige bevægelser, der opstår, for at de kan få

lejlighed til her i denne sal at vise, hvad de er værd.

Jeg må derfor fortsat tilbagevise de — jeg havde nær sagt — insinuationer, som det ærede medlem hr. Steen har anlagt overfor mig, og stadig gå imod det fremsatte lovforslag.

Holger Eriksen: I anledning af, at det ærede medlem hr. Steen overfor den højtærede indenrigs- og boligminister gør gældende, at det standpunkt, det radikale parti nu har til denne sag, har partiet altid haft, ønsker jeg at gøre opmærksom på, som jeg har gjort det før, at et medlem af det radikale parti som indenrigsminister har fremsat forslag om skærpelse af betingelserne for opnåelse af repræsentation, og endvidere, at det radikale parti under udvalgsforhandlingerne, således som det også tidligere er fremført, erklærede sig villigt til at forhandle om visse skærpelser. Det radikale parti har altså ingenlunde stået fast på det, der indeholdtes i den gamle valglov. Partiet har indrømmet, at ændringer hist og her måske var tiltrængt. Der har altså ikke været tale om et princip, men om, hvor langt man skulle gå i retning af at skabe vanskeligheder for små partiers repræsentation.

Iøvrigt kan jeg ikke nægte, at det overrasker mig, at dette lovforslag er blevet fremsat umiddelbart efter, at folketinget er trådt sammen. Nu har vi i flere år endevendt dette problem i forfatningskommissionen og i valglovskommissionen, og vi har diskuteret det indgående her i tinget. Det er derfor ikke let at se, hvad det er, der foranlediger, at det nu tages op igen, medmindre det er det radikale partis mening, at lovforslaget i fremtiden skal fremsættes en gang årlig.

Det ærede medlem hr. Steen udtalte, at årsagen var den, at valgloven havde vist sig at virke uretfærdigt. Jeg kan ikke indse, at der er noget som helst med hensyn til valgresultatet, som man ikke i forvejen var klar over kunne indtræffe. Der henvises til det uheld, som Knud Kristensen havde med at samle 58 000 stemmer, hvor det var nødvendigt at samle 60 000, hvis han skulle opnå at blive repræsenteret; men for det første er det et tilfælde, at man er kommet til at ligge så nær op ad de 60 000, som her er tale om, og for det andet er det et tilfælde, at det

[Holger Eriksen.]

pågældende parti, når det dog kunne opnå så mange stemmer, ikke et eller andet sted har kunnet få et tillægsmandat. Vi vidste i forvejen, da vi diskuterede lovforslaget, og da vi vedtog det, at noget sådant kunne indtræffe, og dette er i hvert fald ikke noget bevis for, at det i fremtiden er umuligt at danne et nyt parti. Hvis der findes en idé i det parti, der er tale om, og hvis det har samlet sine tilhængere på denne idé, er de 58 000 stemmer naturligvis kun springbrættet for et stort fremstød ved næste valg, og så bliver partiet repræsenteret, men hvis det hele er skabt af tilfældige og øjeblikkelige stemninger, således som jeg tror, ja, så vil partiet inden næste valg være gået samme vej som den sne, der faldt i fjor, og så er det dermed bevist, at det ikke havde nogen som helst ret til at blive repræsenteret i tinget.

Jeg føler aldeles ingen trang til at gentage alle de argumenter, der kan anvendes mod det af det radikale parti fremsatte forslag, men overfor talen om, at det er i overensstemmelse med retfærdigheden og til gavn for folkestyret, at alle mulige tilfældige strømninger bliver repræsenteret i den lovgivende forsamling, ønsker jeg dog at anføre, at vi formodentlig allesammen kender begrebet polsk rigsdag, der havde ansvaret for, at det polske rige i sin tid først blev underkastet de mange delinger for derefter at gå til grunde. Denne polske rigsdag havde ikkeså overvældende meget med demokrati at gøre. Princippet i den var en veto for mindretallet, der gjorde, at man aldrig kunne blive enig om nogen ting. For demokratiet gælder imidlertid den samme lov, ikke at man absolut skal være enig, men at der kan skabes et handledygtigt flertal, for uden et sådant handledygtigt flertal ophører demokratiet med at eksistere.

Som følge af forholdstalsvalgmetoden har det mange steder vist sig meget svært at skabe et sådant flertal. Vi så det i Weimar-Tyskland og ser det nu, som den højtærede indenrigsminister har omtalt det, i Frankrig. Vanskelighederne består i, at småpartierne som regel er ansvarssky og meget utilbøjelige til at gå ind i positivt arbejde. De vil gerne kritisere, de vil gerne styre regeringer, men det er ikke let at få dem til

at tage ansvaret for noget som helst. At vi her i Danmark i lang tid har måttet arbejde med mindretalsregeringer og måske også må gøre det lang tid fremover, anser jeg i sig selv for noget meget betænkeligt, ikke mindst da disse mindretalsregeringers skæbne ofte kan blive afhængig af, om lederen af et af småpartierne tilfældigvis har startet dagen med at få det forkerte ben først ud af sengen. Det virker også ansvarsforflygtigende, at et parti under disse forhold under en valgkamp faktisk kan love, hvad det skal være, uden at risikere at blive stillet til ansvar derfor, da det på forhånd ved, at det ikke vil kunne få flertal og ikke få mulighed for at gennemføre alt, hvad det har lovet. Jeg mener ikke, at man af den grund skal opgive forholdstalsvalgmetoden, der forøvrigt også er fastslået gennem en grundlovsbestemmelse, men jeg mener, at der er mange former for forholdstalsvalg, og at det er både i landets og demokratiets interesse, at man vælger en form, der i hvert fald ikke på urimelig måde favoriserer partisplittelse.

Jeg har ganske vist nok hørt anført det argument, at det er vælgerne og ikke folketinget, som skal bestemme, hvordan en sådan lov skal være, men det er en misforståelse. Vist er det vælgerne, der skal afgøre det, men de skal afgøre det gennem deres repræsentanter, d. v. s. afgørelsen træffes her. Hvis vælgerne store flertal slutter op om den tanke, at man vil værne demokratiet på den måde, hjælper det ikke, at der er et eller andet mindretal af vælgere, der mener noget andet, for så er det ikke deres opfattelse, der bliver den afgørende.

Naturligvis skal der ikke skabes et privilegium for bestående partier. Jeg behøver selvfølgelig ikke at gå ind på tanken om, at der er nogen, der tænker på at lave et eetpartisystem, det ved det ærede medlem hr. Steen lige så godt som alle vi andre, og når det ærede medlem alligevel insinuerer det, må det kunne tages som udtryk for, at det ærede medlem er klar over, at det er en skidt sag, som her forsvarer, hvorfor det er nødvendigt at gå til den slags overdrivelser. Det noterer jeg bare. Mere er der forsåvidt ikke at sige om den ting. Men altså, vi vil ikke skabe et privilegium for de bestående partier. Naturligvis må man regne med, at der ved en eller anden lejlighed opstår et nyt

[Holger Eriksen.]

parti, som i virkeligheden har en fremtid for sig, og man må også regne med, at det må begynde som et lille parti. Jeg kender fuldt og vel digterens ord om, at alt stort, som er til, er begyndt i det små af de små, men derfor er det alligevel ikke urimeligt at sige, at det, der begynder, må vise sin livskraft, før det har krav på at blive repræsenteret her i tinget.

Den valglov, der er gældende i dag, er af en meget ny dato. Man kan ikke sige, at den ved det eneste valg, hvor den har været gældende, ikke har stået sin prøve, og jeg synes derfor, det er altfor tidligt at begynde at tale om principielle ændringer i den. Hvis der virkelig er ønske om at få det fremsatte forslag i udvalg, vil jeg henstille, at dette udvalg foretager en dybtgående undersøgelse af mulighederne for helt at afskaffe tillægsmandatsystemet og i stedet indføre de bestemmelser og regler, der er gældende for den svenske og norske valglov. Skulle man komme til et sådant resultat, kan man sige, at der alligevel kom noget positivt ud af det, der formodentlig kun var ment som en tom demonstration.

Harald Nielsen: Det forslag til ændring i valglovens bestemmelser, som det radikale parti har fremsat, er som allerede nævnt enslydende med det ændringsforslag, de radikale fremsatte og fik forkastet ved valglovens behandling i foråret. Vi drøftede dengang som allerede nævnt særdeles indgående her i tinget dette ændringsforslag og de problemer, der knytter sig til det. Jeg finder i og for sig ingen grund til påny at fremføre, hvad jeg dengang sagde som ordfører for mit parti. Det kan nemlig kun blive gentagelser af udredninger og argumenter, der er de fleste af tingets ærede medlemmer særdeles vel kendt. Da det imidlertid af det ærede medlem hr. Steens fremsættelsestale kunne se ud, som om der er en stor og afgørende principiel forskel mellem det, han foreslår, og det, der i dag er gældende lov, vil jeg også gøre et par bemærk-

ninger herom, idet det ingenlunde er tilfældet.

Det ærede medlem hr. Steen siger nemlig, at det er vælgerne alene, der på valgdagen skal afgøre, hvilke partier der skal repræsenteres i folketinget; det skal partierne i folketinget ikke blande sig i gennem valglovsbestemmelser. Det lyder altsammen meget godt, men — for der er et men — partierne i folketinget er dog nødt til at vedtage en valglov; et valg skal jo foregå efter visse regler, herunder også regler for tildeling af tillægsmandater. Partierne kan simpelthen ikke undgå at blande sig i dette spørgsmål, og det gør det radikale parti jo også selv, som man ser, gennem det her stillede ændringsforslag. De radikale er på dette punkt ikke bedre end vi andre; de regler, de opstiller i deres ændringsforslag, er vel overfor nye partidannelser lidt mildere end den nugældende regel, men rent principielt er der ingen forskel. Der er nemlig i begge tilfælde tale om at opstille visse betingelser for, hvor stor tilslutning et parti skal have for at kunne komme i betragtning ved de 40 tillægsmandaters fordeling. Efter de radikales forslag vil — således som det også blev oplyst under forhandlingerne i foråret — et parti, som ikke har noget kredsmandat, almindeligvis skulle have stemmer til mellem 2 og 3 mandater, før det kan få del i tillægsmandaterne. Bruger man den regel, som det ærede medlem hr. Holger Eriksen nu nævnte, og som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard foreslog i 1939, at det afgørende skulle være stemmegenomsnittet pr. kredsmandat, ja, så skulle der være opnået stemmer til mellem 3 og 4 mandater, inden man kunne få adgang til tillægsmandaterne. Efter den nugældende valglovs bestemmelse skal et parti, der ikke opnår noget kredsmandat, have stemmer til mellem 4 og 5 mandater; den nugældende bestemmelse er altså lidt strengere end den foreslåede, men princippet — en vis adgangs begrænsning — er det samme. Det er ikke nok med stemmer til et enkelt mandat; der må betydeligt mere til, såfremt der ikke

[Harald Nielsen.]

opnås et kredsmandat, og det har gyldighed, hvadenten man bruger den af de radikale foreslåede regel, eller man holder sig til de i valgloven af i dag fastsatte bestemmelser.

Det ærede medlem hr. Steen sagde endvidere i sin fremsættelsestale, at de radikale fandt de gamle regler mere rimelige end de nye. Ja, det vil altid være en skønssag, hvad man finder mere eller mindre rimeligt. Det er ikke sikkert, at f. eks. en vælger, der har stemt på dansk samling, finder det rimeligt, at hans parti i 1947, da de af det ærede medlem hr. Steen foreslåede regler var gældende, med et stemmetal på 24 724 stemmer ikke kunne få en eneste mand valgt, og jeg tænker mig, at når om et øjeblik retsforbundets ordfører taler, så vil det ærede medlem hr. Steen få at vide, at retsforbundet ingeniunde finder det radikale forslag rimeligt. Noget sådant er og bliver altid en skønssag.

At venstre har fundet det rimeligt at skærpe betingelserne en smule, kan ikke forbyse nogen, for vi har helt fra første færd været på vagt overfor forholdstalsvalgmandens alvorlige skyggeside, som efter min opfattelse er den, at den i virkeligheden på kunstig vis beforder en opdeling af folketinget i stedse flere partier, således at vi, hvis vi ikke slækker en lille smule på kravet om den 100 pct.s retfærdighed i mandatfordelingen, meget let en skønne dag står i fare for at komme til at stå med et så partispiltet folketing, at dette ikke er i stand til at arbejde og træffe de fornødne beslutninger på tilfredsstillende måde. Stærkt partispaltede rigsdage er efter min anskuelse ikke af det gode og i det lange løb ej heller folkestyret tjenligt. Derfor synes jeg, der er god mening i den betragtning, at en politisk anskuelse skal have en vis styrke i befolkningen, inden den kan gøre krav på at få del i tillægsmandaterne, og jeg synes ikke, den grænse, valgloven sætter, er urimelig, og jeg kan slet ikke anerkende, at den skulle hindre nye bevægelser med virkelig livskraft og fremtid i sig i at vinde fodfæste i folketinget.

Den opfattelse, vi her gør gældende, er vi da heller ikke ene om. Jeg så i „Politiken“s søndagsnummer et interview med dr. jur. Sven Clausen, hvem ingen vel vil bestride er en ven af folkestyret og også

en kyndig vurderer af dets vilkår; han siger heri — jeg beder om formandens tilladelse til et citat —:

„Det har vist sig, at en af farerne, der truer folkestyret, er de mange små partidannelser. Jeg indrømmer, at jeg ikke rigtig formår at deltage i forargelsen over, at et parti skal have samlet en vis styrke, inden det tilstedes adgang til folkerepræsentationen.“

Ja, det var altså dr. jur. Sven Clausens vurdering, og den er jo mere rolig og mere nøgtern og jeg synes også mere rigtig end den, det ærede medlem hr. Steen for et øjeblik siden gav udtryk for i sin tale. Den spærregel, der nu er opstillet, er jo ikke noget at regne imod den, der bestod i en fjernere fortid, da vi havde flertalsvalg i enkeltmandskredse; da var det mange gange vanskeligere for et nyt parti at opnå repræsentation i tinget. Dog lod det sig gøre dengang, det har vi eksempler på, men det er dog langt lettere med de meget lempeligere vilkår, der gælder nu.

Nok herom. Det, der skiller os fra de radikale i denne sag, er altså et forskelligt skøn over, hvor det er rimeligt at trække grænsen for partiernes adgang til at komme med i tillægsmandaternes fordeling. At der skal være en grænse, synes vi jo at være enige om. Jeg har naturligvis heller ikke noget imod, at vi drøfter sagen videre i et udvalg, hvis det ønskes, men jeg vil dog for at forebygge enhver misforståelse sige, at venstre ikke er indstillet på at skride til en revision af valgloven nu.

Vi har, som det allerede er sagt, været det hele igennem, først i forfatningskommissionens underudvalg, dernæst i valglovskommissionen og sidst ved forhandlingerne her i tinget i foråret, og det voldte jo adskilligt besvær at nå frem til et resultat. Det vil også fra dette langvarige arbejde være i frisk erindring, at venstre ønskede så mange kredsmandater som muligt og så få tillægsmandater som overhovedet gørligt. For tillægsmandaternes vedkommende er der også andre ulemper end dem, der beskæftiger os her, f. eks. den, at de virker opløsende på det nuværende forhold mellem vælger og tingmand, idet de valgte tillægsmandater som oftest har hovedparten af deres vælgere boende andre steder end dér, hvor de er opstillet, ja, mange

[Harald Nielsen.]

gange i helt andre egne af landet. Derfor talte jeg også dengang, som nogle måske husker, om, at man måske helt burde afskaffe tillægsmandaterne, så at alle mandaterne, som f. eks. i Sverige, blev kredsmandater valgt ved forholdstalsvalg i amts- og storkredse. Det ville også løse det problem, der her optager os, for når der ingen tillægsmandater er, bliver der heller ingen strid om, hvordan de skal fordeles. Men som allerede nævnt, vi stiller ingen krav om ændring i den retning, vi mener fra venstres side ikke, at det er rigtigt at ændre valgloven nu, da den så at sige lige er vedtaget og det efter et stort forudgående kommissionsarbejde. Det er vist heller ikke heldigt — hvad den højtærede minister gjorde opmærksom på — at komme ind på at lave valgloven om så omtrent hver gang, der har været afholdt valg, fordi et eller andet parti mener, at havde valgloven på dette eller hint punkt været anderledes, ville valgresultatet også have været anderledes og meget bedre og rimeligere. Nu må det efter vor opfattelse et stykke tid have sit forblivende ved den valglov, vi har fået vedtaget i foråret, og vi kan derfor fra venstres side ikke medvirke til gennemførelse af det radikale forslag om ændring af valgloven.

Poul Sørensen: Sagen er allerede blevet belyst fra mange forskellige sider, og jeg skal i hovedsagen ved denne forhandling henvise til de standpunkter og synspunkter, mit partis ordfører ved tidligere lejligheder, når sagen har været til behandling, har givet udtryk for.

Jeg skal ikke nægte, at det ærede medlem hr. Steens tone overraskede mig. Jeg ved ikke, om det var samtlige de partier, der har været med til at gennemføre den nugældende bestemmelse, eller kun et enkelt af dem, der faldt ind under den vrede, som den ærede ordfører for forslagsstillerne herfra udgød over tinget. Mit parti har jo været med i alle de forudgående overvejelser, og der kan naturligvis siges både for og imod; men vi har truffet vor afgørelse, dengang sagen var til behandling, og denne afgørelse står vi ved, idet vi mener, det bør have sit forblivende derved.

Jeg vil isøvrigt erindre om, at dette spørgsmål har været belyst meget mere indgå-

ende, end tilfældet ellers ofte er. Den mulighed, at et parti kunne samle en hel del stemmer uden at blive repræsenteret, er derfor ikke noget, der er gået op for befolkningen i den time, da valgets resultat forelå. Jeg er mig således bevidst, at jeg næsten ved hvert møde har oplyst vælgerne om, at de bestemmelser, som var vedtaget af rigsdagen, var af en sådan karakter, at stemmer i et antal af op til 60 000 kunne spildes, hvis de faldt på den ugunstige måde, som kunne vises ved et eksempel. Det har da også vist sig i praksis ved det valg, der nylig har været afholdt, at et stort antal stemmer ikke kunne blive taget i betragtning, da mandaterne skulle fordeles.

Enhver har selvfølgelig ret til at stille et forslag som det foreliggende, og vi andre har ret til at se ind bag ved det for at finde ud af, hvad motiveringen for det kan være. Jeg mener, at jeg med mine få ord her har understreget, at det ikke kan være den, at befolkningen pludselig er blevet stillet overfor noget, den ikke kunne have anet. Enhver har været klar over den risiko, der var. Vi må da stille det spørgsmål: Er det rimeligt, at man få måneder efter, at et overvældende flertal på rigsdagen har samlet sig om en bestemmelse som denne, efter at den har været prøvet og enhver kendte den risiko, den indebar, atter sætter sagen til behandling, således som det er gjort i dag? Vi mener ikke, at det er rimeligt, og vi kan henholde os til de bemærkninger, der allerede er fremsat om, at bestemmelsen må prøves videre fremefter, inden man giver sig i lag med at ændre den valglov, vi nu lever under.

Jeg vil altså sige til det ærede medlem hr. Steen, at jeg er lige så spændt som antagelig mange andre i denne sal på at erfare den virkelige principielle forskel mellem det ærede medlems standpunkt med hensyn til en stopregel og vort synspunkt. Når man går ind for en stopregel overhovedet — såvidt jeg erindrer, var der vist i den sidste valglov tale om lidt over 36 000 stemmer, og den risiko indebærer det ærede medlems regel, medens det i den nugældende lov drejer sig om 60 000 stemmer — all right, så kan der være en difference, men er der nogen forskel i princippet? Må vi ikke få det uddybet lidt nærmere. Det må jeg bede det ærede medlem om at gøre, og jeg går ud fra, at jeg tør gøre det, da vi andre jo er

[Poul Sørensen.]

blevet så hårdt irettesat for det standpunkt, vi har indtaget.

Alfred Jensen: Kommunisterne godkendte som bekendt ikke den udformning, valgloven fik med hensyn til tillægsmandater, og mit parti vendte sig imod den. Vi gjorde det, fordi vi fandt, loven var urimeligt affattet på det pågældende område, og fordi den stred mod det, der står i forfatningens § 31, hvor der tales om, at der ved valgordningen skal sikres vælgernes anskuelser en ligelig repræsentation. Man kunne forud se, at der ville kunne komme til at foreligge stemmetal, der betød, at anskuelser hos vælgerne ikke blev repræsenteret i det omfang, hvori de skulle repræsenteres i henhold til grundlovens bestemmelser, ja, at de fuldkommen kunne blive berøvet enhver repræsentation her i folketinget.

Valget efter den nye valglov har vist, at denne vurdering var rigtig. Jeg tror, det kom som en overraskelse for mange vælgere, at man kunne komme i en sådan situation, at en bevægelse eller et parti kunne samle så mange vælgere, som tilfældet var, uden at blive repræsenteret. Det er selvfølgelig rigtigt, at det af adskillige kandidater er blevet påvist, at der skulle 60 000 stemmer til, for at f. eks. de uafhængige kunne opnå repræsentation, men her må man gøre sig klart, at når man har den spærregulering, som vi nu har, virker en sådan agitation mod stemmespild meget stærkt og stærkere, end rimeligt er.

Vi kunne altså ikke godkende, at man satte bestemmelsen ind, og vi har den opfattelse, at den bør forsvinde så hurtigt som muligt. Jeg skal lige så lidt som andre ordførere i denne debat komme med motive-ringer for vor stilling til valglovens udformning på dette punkt udover, hvad jeg allerede har fremsat på min gruppes vegne. Jeg indskrænker mig til disse bemærkninger og tilsiger forslagsstillerne støtte til gennemførelse af den foreslåede ændring.

Hans Hansen (Rørby): Jeg vil gerne have lov til at sige til det ærede medlem hr. Holger Eriksen, at han i de to ordførertaler, han har holdt i dag om loven om kommunale valg og valgloven til folketinget, har argumenteret udfra to forskellige opfattelser.

I første omgang var det om at gøre at give så mange som muligt stemmeret og gøre reglerne så lempelige som muligt. I anden omgang var det om at gøre at forsvare, at de store partier bør have en forret, som de små skulle respektere. Det ærede medlem lancerede to begreber her, idet han talte om samfundsborgere og skatteborgere, og i sidste omgang, da det ærede medlem havde ordet, syntes jeg, at han fik et nyt begreb ind, nemlig partiborgeren, der også er et begreb, der skal regnes med.

Der er i den nye og altså nugældende lov om valg til folketinget indført to nye sikkerhedsbestemmelser, to låse, der skal bevare de store partiers magt i det politiske liv. Den gamle bestemmelse om de 10 000 forhåndsunderskrifter var ikke de tre største partier her i salen nok, skønt det ved lov er bestemt, at hvert af de til valget anmeldte partier skal have udfyldt en erklæring, hvortil der er givet en formular, godkendt af indenrigsministeriet, og der yderligere skal vedlægges attester fra de kommunale råd om opførelse på valglisten, nummer m. v. Det er ikke sikkerhed nok, skønt det har vist sig til overflod, synes jeg, hvor svært det har været for partierne at opfylde denne bestemmelse forud.

De to nye hindringer, der nu er indsat i valgloven, drejer sig dels om de 60 000 stemmer som minimum for at opnå del i tillægsmandaterne, dels om, at der i hvert af de tre hovedområder skal opnås det gennemsnitlige antal gyldige stemmer, der er afgivet pr. kredsmandat i områderne taget som helhed. Rent bortset fra at jeg finder, at den sidste bestemmelse er meget uklar — for hvordan med alle de stemmer, der ikke bliver regnet med i opgørelsen, nemlig de stemmer, som de grupper og partier afgiver, der ikke opnår et kredsmandat — så er den meget, meget vanskelig at praktisere.

Angående alle de foranstaltninger, der nu er gennemført og gennemført af de tre partier, vil jeg håbe, at udvalget nu efter en grundig overvejelse kommer til det resultat, at man gør indstilling til folketinget om, at man i hvert fald vender tilbage til den gamle regel. Jeg skal ikke her yderligere uddybe det, men jeg synes, det havde været rimeligt, om man fuldtud havde fulgt grundlovens § 31, der bestemmer,

[Hans Hansen (Rørby).]

at der skal være ligelig repræsentation for alle anskuelser i vælgerbefolkningen, og mere behøver der vel ikke at stå. Hvordan man vil forene den nugældende valglov med grundlovens bestemmelse, er stadig et åbent spørgsmål.

De tre partier har altså fundet, udformet og gennemført denne bestemmelse og motiverer den med, at den skulle være nødvendig for at skabe en stærk regering. Nu er det et stort spørgsmål, om en stærk regering overhovedet er forenelig med begrebet folkestyre. En stærk regering! Ja, det er let at sætte en grænse og sige: så mange skal der være, for ellers bliver vi siddende. Jeg vil dog tro, at begrebet et stærkt folkestyre er vigtigere end begrebet en stærk regering. En stærk regering kan magthaverne skabe ved at forbyde de andre partier, men det er også den eneste måde, hvorpå de kan gøre det. Her er gjort et forsøg, det vil jeg indrømme. Når de tre partier stemte for den nugældende valglov og fastholder den, så vil jeg tro, at de vil forsøge på yderligere at gøre regeringen stærk fremover, og så kommer man ind på, at man kan sikre en stærk regering ved at forbyde modstanderne at komme frem og kritisere den.

De tre partier har gennemført denne bestemmelse, og jeg tror — som det også er nævnt i dag — at den er i strid med grundlovens § 31 om den ligelige repræsentation for alle anskuelser i vælgerbefolkningen. Det er interessant at se, hvordan man efterhånden udbygger sin magtstilling i det politiske liv. Nu er det heldigt, at der er ført et bevis for, at bestemmelsen om de 60 000 stemmer som minimum er uheldig; men jeg tror, at alle her i salen er enige om, at når det ikke var muligt for de uafhængige ved valget i september at opnå repræsentation, vil det være simpelthen umuligt for noget nyt parti at få det. Beviset er ført, og det er for så vidt heldigt, når man skal behandle forslaget nu, og jeg tror også, at det bevis, der er ført, er så stærkt, at det vil være vanskeligt at opretholde bestemmelsen. De uafhængige nåede, som vi alle ved, at få 58 500 stemmer, men nåede ikke at blive repræsenteret. Jeg skal ikke komme ind på her, hvad det ville have betydet —

og der er heller ingen, der ved, hvor mange vælgere der var blevet hjemme — hvis de uafhængige ikke havde opstillet; det er et åbent spørgsmål, som ikke kan afgøres.

For ganske nylig, så sent som i søndags, havde bladene en meddelelse om en resolution, der var udsendt fra Grænseforeningen ved et møde i Sønderborg. Grænseforeningen udtaler heri sin tilfredshed med, at det tyske mindretal i Nordslesvig har fået repræsentation i det danske folketing, men beklager, at det danske mindretal i Sydslesvig, til trods for at det har fem gange så mange stemmer, ikke er repræsenteret i forbundsregeringen i Bonn. Ja, vi er vel allesammen enige i denne betragtning, men hvad er det, vi selv opretholder? Vi opretholder en bestemmelse, som bevisligt har ført til, at et parti, der havde seks gange så mange stemmer som det tyske mindretal, ikke kunne få nogen repræsentant i rigsdagen. Derfor vender denne resolution sig i virkeligheden lige så stærkt mod den danske lovgivning på dette område, som den vender sig mod den tyske.

Jeg ved godt, at man her i nogen måde har taget eksemplet fra den tyske lovgivning. Det kender vi i hvert fald, som sad i valglovskommissionen og hørte den motivering, der da blev givet. Det var oprindeligt et højere tal, man ønskede. Socialdemokratiet ønskede ikke 60 000, men 100 000 stemmer som grænse, og man ønskede 5 pct. og ikke 3 pct. Det er en ting for sig. Men beviset for, at man ønskede at forbyde de små partier, ligger i, at de tre partier indsatte bestemmelsen om de 60 000 stemmer. Dens bestemmelse er imidlertid imod folkestyrets idé. Det vil aldrig føre til, at man får et stærkt folkestyre, men til, at man kan danne en magtregering, som også indeholder mulighed for diktatur, og det må man være på vagt overfor i demokratiets og folkestyrets navn.

Vi vil støtte en ændring som den foreslåede, og jeg kunne godt tænke mig, at bestemmelsen om adgangen til tillægsmandater blev sådan, at den bør være efter grundlovens § 31, der taler om den ligelige repræsentation, d. v. s. at det gennemsnitstal af stemmer, der giver repræsentation i folketinget, også skulle gælde nye partier. Det ville være en logisk konsekvens af folkestyrets idé og styrke folkestyret.

[Hans Hansen (Rørby).]

Det ville ikke dermed på forhånd være muligt at skabe en stærk regering, og jeg vil også for mit vedkommende foretrække en mindretalsregering, som sikrer os, at der altid forhandles om en sag, når den føres frem i rigsdagen, og sikrer os, at der ikke gennemføres ting, der kommer bag på vælgerne, for at bruge et populært udtryk. Det har vist sig i de senere år, at de mindretalsregeringer, vi har haft, ikke har hindret lovgivningsarbejdet. Man har måttet føre forhandlinger, og der er blevet gennemført ting, som der ikke har været nogen som helst strid om. Til syvende og sidst er det jo sådan, det viser også den magtsødme, der er i de tre gamle partier, at der er ingen væsentlig forskel på disse partier. De vil allesammen bevare magten og allesammen være fri for konkurrence. Det er menneskeligt forståeligt, men det er i strid med folkestyret. Vi vil derfor støtte det fremsatte forslag, selv om vi ønskede, at det var videregående. Vi håber, at vi i udvalget vil nå til et resultat, som vi kan være bekendt overfor folkestyrets idé.

Ordføreren for forslagsstillerne (Steen):

Den højtærede indenrigs- og boligminister var utilfreds med min tone. Jeg skal gerne tage hensyn dertil og — også for at det ikke skal blive for ensformigt — prøve på at give mine følelser udtryk på anden måde.

Jeg siger da til den højtærede minister, at jeg er bedrøvet. Det gør mig oprigtigt ondt, at den højtærede indenrigs- og boligminister, som jeg kender, som han selv rigtigt siger, og også værdsætter, virkelig er gået ind på den linie, det her drejer sig om. Det er nemlig noget særdeles principielt, det drejer sig om.

De ærede medlemmer, der står op og gerne vil vide, hvad forskel der er på det ene og det andet, mener jeg ikke jeg skylder noget svar. Jeg tror, det er gået op for dem selv.

Jeg henleder den højtærede indenrigs- og boligministers opmærksomhed på, at der var engang, da vi stod i et godt og venskabeligt samarbejde, der gav sig udtryk i en fælles regering det ærede medlems og mit parti imellem. Da havde vi også lejlighed til overfor hinanden at afveje og finde frem til, hvad vi mente var rimeligt

og acceptabelt med hensyn til bestemmelserne i valgloven. Idet jeg henviser til de bestemmelser, den højtærede minister på det tidspunkt gav sin tilslutning, gør jeg opmærksom på, at dengang befandt vi os på linie med hinanden. Det er ikke mig, der har fundet på nogle tossestreger. Det er den højtærede minister, der har indladt sig på noget, jeg ikke havde ventet.

Den højtærede minister vil fastholde, at det, det her drejer sig om, er lejlighedslovgivning. Det har jeg benægtet. Den højtærede minister spørger: Ja, men hvis der ikke havde været forholdet med De uafhængige, ville det radikale venstre så have fremsat forslag? Det kan jeg besvare bekræftende. Det ville vi, og for at skåne den højtærede minister for at stille et spørgsmål giver jeg ham svaret med det samme. Jeg synes, man havde ret til i den henseende at stille et vist håb til det første folketing valgt efter den grundlov, der indeholder en paragraf, der udtrykkeligt tilsikrer det enkelte parti en ligelig repræsentation. Nu skal jeg holde mig meget, meget på det jævne. Nu skal jeg lade være med at svinge mig op, og så kan jeg ikke sige det mere afdæmpet, end at det, der her foregår, efter min bedste overbevisning ikke er nogen loyal opfyldelse af grundlovens § 31. Det vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Holger Eriksen. Det ærede medlem henledte opmærksomheden på, at det standpunkt, jeg har, ikke er det, vi altid har haft. Nej, det er rigtigt nok. Vi har været villige til at forhandle om ændringer. Det er rigtigt. Naturligvis har vi følt os forpligtet til, stillet overfor det, vi så trække op med socialdemokratiet og venstre og konservative, at prøve, om der var nogen mulighed for at undgå noget så urimeligt og uretfærdigt som det, der tilsidst blev resultatet. At vi har forsøgt noget sådant, turde være tilstrækkeligt dementi af den højtærede ministers indledende bemærkning om, at vi ikke har lagt mærke til, at der er foregået noget.

Jeg vil gerne en gang for alle i denne forbindelse sige til det ærede medlem hr. Holger Eriksen, at det, han selv stadig vender tilbage til, den såkaldte skærpelse, der består i, at man foretager beregningen af, hvem der er berettiget til at deltage i tillægsmandaterne, alene på grundlag af

[Steen.]

kredsmandattallet og ikke som her foreslået på grundlag af stemmetallet for kreds- og tillægsmandater under eet, er vi særdeles villige til at drøfte, når som helst det forslag bliver stillet. Skulle det have det ærede medlems interesse, kan han bare sige til. Han skal altid træffe mig hjemme.

Så kredser det ærede medlem om et begreb, som han kalder for „et handledygtigt flertal“. Ak ja, det er det skønne mål forude — et handledygtigt flertal; men det kan godt volde noget besvær at få bestemmelsen om, at man gennem forholdsvalsvalgmåden skal sikre de enkelte partier en ligelig repræsentation, til at harmonere med muligheden for at få et handledygtigt flertal. Det ærede medlem har måske opdaget dette og foretrækker så at stille mod det handledygtige flertal, så får det gå med den ligelige repræsentation, som det kan.

Det interessanteste ved denne ordveksling er imidlertid — det vil jeg gerne stærkt understrege — at det ærede medlem hr. Holger Eriksen stiller i udsigt, at hvis man ønsker at forhandle valglov, er socialdemokratiet egentlig rede, så er det egentlig til tjeneste, og det har oven i købet tilbud at give. Tilbudet går ud på, at man vil supplere den urimelighed, man nu har fået tilvebragt, når det drejer sig om adgang til andel i tillægsmandater, med en urimelighed ved mandaternes fordeling — det var det, det ærede medlem foreslog — for forholdsvalsvalgmåden i amtsråds kredse kan ikke føre til andet, det er det simple regnestykke, vi alle har lavet nogle gange. Det ærede medlem vil forhåbentlig ikke misforstå mig, når jeg siger, at det tilbud har ikke interesse.

Det ærede medlem hr. Harald Nielsen erklærede, at venstre ikke vil deltage i arbejdet for en ændring af valgloven, og det må jeg så tage til efterretning. Jeg påskønner den tilbageholdenhed, der var i bemærkningerne i relation til det tilbud, det ærede medlem hr. Holger Eriksen gav; det var en tanke, der ikke var venstre fremmed; men man forlangte altså ikke noget lige i øjeblikket.

Det ærede medlem hr. Poul Sørensen sagde, at der var truffet aftale med to andre partier, som man ville stå ved. Det er et

smukt karaktertræk, som jeg sætter pris på; så er der ikke mere at gøre foreløbig — jeg føler mig helt sikker på, at der er grundlag for at sige „foreløbig“. Jeg beder det ærede medlem og det parti, på hvis vegne han taler, notere sig det tilbud, det ærede medlem hr. Holger Eriksen har at give, og den interesse, venstre har for dette tilbud. Efterhånden vil dette modnes, for det er en naturlig fortsættelse ad den vej, der er bestrådt, og så forudsiger jeg, at det konservative folkeparti og det radikale venstre i det spørgsmål nok får den samme indstilling.

Holger Eriksen: Det glædede mig som sædvanlig at høre det ærede medlem hr. Alfred Jensen optræde som forsvarer for de små og værgeløse partier, mere er der vist ikke at sige om den sag.

Derimod bliver jeg nødt til at henvende et par ord til det ærede medlem hr. Hans Hansen (Rørby), bl. a. fordi han tillod sig at fremsætte en påstand, der ikke var rigtig. Det ærede medlem gjorde gældende, at socialdemokraterne i forfatningskommissionen havde fremsat forslag om en 5 pct.s regel. Det ærede medlem ved, at det ikke er rigtigt. Det ærede medlem ved, at daværende medlem af landstinget Steincke fremsatte en skitse til et forslag, om hvilken han erklærede, at hverken hans parti eller han selv gik ind for enkelthederne i dette forslag. Det var kun en skitse, som skulle bidrage til at få arbejdet i gang. Der var ingen diskussion om denne skitse, og i det øjeblik realitetsarbejdet blev taget op, var der ikke tale om nogen 5 pct.s regel. Derfor er det vitterlig forkert at sige, at socialdemokraterne har fremsat et sådant forslag. Jeg synes, det er nok, når den dertil indrettede presse hævder denne fejlagtige påstand; det er ærgerligt at se, at et æret medlem, der ved besked, også gør forsøg på at fastholde den.

Iøvrigt skal jeg ikke komme ind på det, som er fremført. Det er, som allerede nævnt, de sædvanlige påstande. Man er nu kommet dertil, at en stærk regering i det hele taget er i strid med folkestyret, og når man først er kommet dertil, tror jeg, man har fået sat forholdene i så høj grad på hovedet, at det ikke er nødvendigt at diskutere videre.

Det blev også påstået, at den omstændighed, at Knud Kristensen ikke kunne

[Holger Eriksen.]

danne et nyt parti, var bevis for, at der overhovedet ikke kunne dannes nye partier i Danmark. Ja, hvis det er beviset, må det skyldes det, at vælgerne er tilfreds med de partier, der er i forvejen, for det er ikke teknisk umuligt. Se bare til en relativ nydannelse som det kristelige folkeparti i Norge. Det er ikke et parti, som har mange år på bagen. Det har kunnet skabes deroppe til trods for, at man ikke havde begrebet tillægsmandater, men simpelthen forholdstalsvalg. Det ærede medlem hr. Steen sagde for et øjeblik siden, at dette var meget, meget værre, det var at føje een uretfærdighed til en anden, hvis man gik over til at gennemføre dette system, men når man dér kan danne nye partier, er påstanden i hvert fald ikke rigtig. Det vil den heller ikke være af en anden grund. Det, der er tale om, er i virkeligheden kun det, som de, der er tilhængere af dette forslag, slet ikke vil komme ind på, nemlig spørgsmålet, om folkestyret skal bevares, eller folkestyret skal synke ned i en sådan opløsningstilstand, at resultatet bliver, at der ud af dets ruiner rejser sig et diktatur. Det har man oplevet tidligere, det er det, man skal undgå nu, og det er derfor, vi vender os mod det forslag, der her foreligger.

Harald Nielsen: Jeg skal ikke forlænge denne debat meget, men jeg vil dog sige til det ærede medlem hr. Hans Hansen (Rørby), at han ikke bør fremstille det, som om venstre eller noget af de øvrige partier, som er enige om den bestående valglov, har nogen som helst hensigt i retning af at hindre nye partiers opståen. Det ærede medlem hr. Holger Eriksen har lige nævnt et eksempel på, at et parti i Norge, hvor det er meget sværere at blive repræsenteret i rigsdagen, alligevel kan opnå en sådan repræsentation. Det tænker vi ikke et eneste øjeblik på. Jeg må på det bestemteste bestride, at den regel, vi nu har, kan være nogen som helst hindring for et parti, som der virkelig er fremtid og livskraft i. Jeg synes ligesom dr. jur. Sven Clausen, der siger, at da det har vist sig, at de mange små partidannelser er en fare for folkestyret, kan han ikke deltage i forargelsen over, at der skal en vis styrke til ude i be-

folkningen, inden man kan blive repræsenteret.

Det ærede medlem hr. Hans Hansen (Rørby) taler om, at man nede i Sydslesvig er så utilfreds med, at man ikke er blevet repræsenteret i Bonn, og sammenligner med forholdene i Nordslesvig, men forholdet er det, at hvis de i Sydslesvig kunne få en lignende valglov, som vi har, ville de være særdeles veltilfredse, for vor valglov er sådan, at hvis man blot et eneste sted her i landet har en sådan tilslutning i befolkningen, at man kan få et kredsmandat, får man også del i tillægsmandaterne. Derfor kan jeg slet ikke se, at vor regel er så slem.

Til det ærede medlem hr. Steen vil jeg sige, at hver gang man spørger ham om, hvorfor der skal være en adgangsbegrænsning med hensyn til tillægsmandater, får man det svar, at der er virkelig en stor principiel forskel mellem hans synspunkt og det, vi andre har, men det er ikke nok at udslynge en påstand, man må også underlægge den med bevis. Jeg kan ikke se denne forskel. Kan det ærede medlem ikke forklare mig, hvori den består?

Poul Sørensen: Også jeg lyttede med stor interesse til det ærede medlem hr. Steens svar, men jeg forstod det heller ikke ganske. Det ville være nyttigt, for mig i hvert fald, at få det uddybet lidt mere. Jeg mener at kunne erindre, at der i drøftelserne her har været fremsat synspunkter eller i hvert fald refereret synspunkter, der har strakt sig fra en stopregel på 100 000 stemmer over de 60 000, vi har nu, til den stopregel, som det ærede medlem hr. Steen går ind for, i ugunstigste tilfælde 36 000, og det ærede medlem hr. Hans Hansen (Rørby)s standpunkt med den matematiske forholdsmæssighed. Derfor vil jeg være stærkt interesseret i at høre, om det ærede medlem ikke erkender, at det ikke er nogen principiel forskel, der er mellem os, det er kun en gradsforskel. Jeg synes, det ville være interessant at høre lidt mere om det, da jeg går ud fra, at det forslag, som nu er fremsat på det radikale partis vegne, må være i overensstemmelse med det grundsynspunkt, man har i det radikale parti. Ville det ikke være interessant at drøfte eller høre et par bemærkninger om det ærede medlem

[Poul Sørensen.]

hr. Steens stilling til det standpunkt, som det ærede medlem hr. Hans Hansen (Rørby) indtager?

(Kort bemærkning).

Hans Hansen (Rørby): Det ærede medlem hr. Holger Eriksen siger, at jeg ved, det ikke er rigtigt, at man i valglovskommissionen stillede forslag om 5 pct. Jeg beder undskylde, hvis det kun var en skitse, men det var i hvert fald en skitse fra socialdemokratisk side, og måske var det i forfatningskommissionen, hvor vi drøftede valgloven, længe før den kom i valglovskommissionen, hvor jeg ved det ærede medlem hr. Holger Eriksen gik ind for 5 pct. Det ærede medlem ved godt, at det forslag blev fremført fra socialdemokratisk side. Det ville betyde, såvidt man kunne skønne, at kommunisterne ville blive udelukket. Så rettede man det til 4 pct., og senere samledes man om 3 pct. Det ved det ærede medlem godt. Jeg hænger mig ikke i, om det var en skitse eller et forslag, men det er en kendsgerning, at det var af det ærede medlem hr. Holger Eriksen, det blev stærkest fremført.

Til det ærede medlem hr. Poul Sørensen, som er interesseret i, om vi er enige i forslaget, vil jeg sige, at vi vil støtte det radikale forslag, fordi det er en forbedring, men jeg mener, det var rimeligt, hvis man fulgte grundlovens § 31 og gjorde repræsentationen ligelig for alle anskuelser. Det tror jeg heller ikke det ærede medlem hr. Steen og jeg er uenige om, men noget sådant foreligger jo ikke i forbindelse med det forslag, som er stillet af det radikale venstre, som vi støtter og ønsker gennemført.

(Kort bemærkning).

Holger Eriksen: Jeg må retlede det ærede medlem hr. Hans Hansen (Rørby). Det er rigtigt, at det var i forfatningskommissionens underudvalg 1, at hr. Steincke fremsatte sit forslag, som var en skitse, og som

han understregede han ikke engang selv gik ind for. Derimod er det ikke rigtigt, at jeg gik ind for det pågældende forslag. Da jeg blev formand for det samme udvalg, fremsatte jeg et nyt forslag, som lød på 4 pct., og det ærede medlem vil ikke erindre et eneste ord om, at jeg eller nogen anden, der talte på socialdemokratiets vegne, er gået ind for 5 pct.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

I skrivelse af dags dato anmoder landbrugsministeren om, at der må blive foretaget valg af nyt medlem af statens jordlovsudvalg for tiden 1. november 1953—31. oktober 1958 i stedet for landbrugsminister Smørum.

Tingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 28. oktober, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål til ministrene.*
- 2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring i lov om kommunale valg.

- 3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om forlængelse af og ændringer i lov om bortsalg af visse brugte personmotorkøretøjer.

- 4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om tillæg til lov nr. 279 af 11. november 1931 vedrørende internationalprivatretningsbestemmelser mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om ægteskab, adoption og værgemål.

[Formanden.]

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om tillæg til lov nr. 283 af 11. november 1931 angående inddrivelse af underholdsbidrag, fastsatte i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om folketingets ombudsmand.

Mødet hævet kl. 17.

12. møde.

Onsdag den 28. oktober kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato anmoder ministeren for handel, industri og søfart om, at der må blive foretaget valg af 5 medlemmer til repræsentantskabet for Danmarks Nationalbank for tiden indtil 31. marts 1956 i stedet for statsminister Hans Hedtoft og indenrigs- og boligminister Johs. Kjærboel, der har ønsket at udtræde af repræsentantskabet, og i stedet for fhv. minister V. Buhl, fhv. landstingsmand H. Hauch og fhv. landstingsmand M. C. Korsgaard, der ikke har sæde i folketinget.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *J. M. Pedersen* til finansministeren.

Med hvilken begrundelse opkræver finansministeren omsætningsafgift af campingvogne?

J. M. Pedersen: Det her foreliggende spørgsmål har jeg stillet, fordi jeg ikke kan se, at loven om omsætningsafgift af motor-køretøjer — jeg henviser til finansministerens bekendtgørelse af 5. marts 1951 — giver ret til opkrævning af en omsætningsafgift på campingvogne. Jeg har talt med

mange derom, både sagførere, politimænd og en toldembedsmand, der alle deler min anskuelse, og jeg kan også henviser til en artikel i karetmagernes og karrosserifabrikanternes blad, „Karrossen“, nr. 12 af 29. september 1953, der klart udtaler sig imod lovligheden af opkrævningen af omsætningsafgift af disse vogne.

I lovens § 6 opregnes fem forskellige slags motorkøretøjer, der er afgiftsfri; motorkøretøjer, der udelukkende er indrettet til befordring af gods og angives ikke at ville blive benyttet til personbefordring, skal således være afgiftsfri. Da disse vogne almindeligvis fremstilles af lettere konstruktion, må de ikke bruges til personbefordring, hvilket justitsministeriet da også gennem sine motorsagkyndige ved indregistrering forbyder.

I vore nabolande mod nord og syd, øst og vest, for ikke at tale om USA, kører tusindvis af sådanne vogne, uden at man kræver en sådan afgift af dem, en slags skat på ferie. Jeg mener, det ville være af meget stor beskæftigelsesmæssig betydning, dersom man holdt op med at kræve omsætningsafgift af disse vogne, fordi mange her i landet i så fald ville anskaffe en sådan vogn til at holde ferie i, og det ville også have betydning med hensyn til dækning af behovet for hotelplads. Vi ved, at det i ferietiden er vanskeligt at skaffe hotelværelser, og særlig familier med flere børn optager jo meget hotelplads. Det vil derfor være af betydning med hensyn til at dække hotelbehovet, idet det i mange tilfælde ville være en familie med børn, der anskaffer sig en sådan vogn, og når man kan skaffe sig den 3 000—4 000 kr. billigere, vil der jo være flere, der har råd til at købe en sådan vogn.

Her er også en lejlighed, synes jeg, for den høje regering til at vise sig imødekomende på dette punkt, idet den derigenem tillige skaffer mulighed for en øget beskæftigelse. Der er ikke tvivl om, at vore karetmagere er en stand, som er i tilbagegang beskæftigelsesmæssigt, men vore karrosserifabrikanter ville få meget mere at bestille, hvis camperingsvogne i større udstrækning kunne anvendes som ferievogne. Men jeg tænker også på deres anvendelse i en anden forbindelse. Entreprenører, der udfører arbejde, havnearbejde, brobygningsarbejde, ude omkring i landet, kan tage